

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2020, 3(4): 261-272.

DOI:10.26677/TR1010.2020.359

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası:

<https://www.sobibder.org>

KAVRAMSAL MAKALE

Türkiye’de Lisanslı Depoculuk Sistemi, Elektronik Ürün Senedi ve Türkiye İhtisas Borsası

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ERGİN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, e-posta: abdullah.ergin@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9323-0133>

Doç. Dr. Emine ÇINA BAL, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, e-posta: emine.cina@hbv.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2874-1137>

Öz

Tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak, depolanması için yaygın bir sistem oluşturmak, ürün sahiplerinin mallarının emniyetini sağlamak ve kalitesini korumak, ürünlerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasını sağlamak, tarım ürünleri lisanslı depo işleticilerinin kişiler arasında ayırım yapmaksızın tarım ürünlerini kabul etmelerini temin etmek, ürünlerin mülkiyetini temsil eden ve finansmanını, satışını ve teslimini sağlayan ürün senedi çıkartmak ve standartları belirlenmiş tarım ürünlerinin ticaretini geliştirmek üzere 10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Lisanslı Depoculuk Kanunu çıkarılmıştır. Elektronik ürün senedi (ELÜS) lisanslı depo işletmesince, elektronik kayıt kurallarına uygun olarak Elektronik Kayıt Kuruluşu (EKK) tarafından kurulan ve işletilen veri tabanı ve/veya platform üzerinde oluşturulan elektronik kaydı ifade etmektedir. Sisteme entegre olmuş ürün ihtisas borsaları lisanslı depoculuk sisteminin bir parçasıdır. Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. (TÜRİB) 26.07.2019 tarihinde faaliyete geçmiştir. ELÜS’lerin işlem gördüğü ve el değiştirdiği yer ürün ihtisas borsasıdır. Çalışmada lisanslı depoculuk sistemi, yararları, ELÜS tanımı ve işleyişi, Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. (TÜRİB), lisanslı depoculuğu yönelik devlet teşvik ve destekleri anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lisanslı Depoculuk, Elektronik Ürün Senedi (ELÜS), Türkiye Ürün İhtisas Borsası (TURİB).

Makale Gönderme Tarihi: 11.01.2020

Makale Kabul Tarihi: 04.04.2020

Önerilen Atf:

Ergin, A. ve Çına Bal, E. (2020). Türkiye’de Lisanslı Depoculuk Sistemi, Elektronik Ürün Senedi ve Türkiye İhtisas Borsası, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(4): 261-272.

© 2020 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

**Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences**

2020, 3(4): 261-272. DOI:[10.26677/TR1010.2020.359](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.359)
ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası:www.sobibder.org

CONCEPTUAL PAPER

Licensed Warehouse System in Turkey, Electronic Products Bill and Turkey Trade Goods Exchange

Assistant Prof. Dr. Abdullah ERGİN, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara, e-mail: abdullah.ergin@hbv.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9323-0133>

Associate Prof. Dr. Emine ÇINA BAL, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara, e-mail: emine.cina@hbv.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2874-1137>

Abstract

Licensed Warehousing Law dated 10/2/2005 and numbered 5300 has been enacted in order to issue product stocks that provide financing, sales and delivery, and to develop the trade of agricultural products with defined standards, facilitating the trade of agricultural products, establishing a widespread system for storage, ensuring the safety and quality of the goods of the product owners, ensuring that the classes and grades of the products are determined by the authorized classifiers, ensuring that the licensed warehouse operators of agricultural products accept agricultural products without discrimination among individuals, representing the ownership of the products. Electronic product bond (ELÜS) refers to the electronic registration created on the database and / or platform established and operated by the Electronic Registration Agency (EKK) in accordance with the electronic registration rules. Product specialized exchanges integrated into the system are part of the licensed warehousing system. Turkey Specialized Products Exchange Inc. (TÜRİB) started its operations on 26.07.2019. where the ELUSs are traded and changed hands is the product exchange. In the study, licensed warehousing system, benefits, elus definition and functioning, Turkey Specialized Products Exchange Inc. (TÜRİB), government incentives and supports for licensed warehousing are explained.

Keywords: Licensed Warehouse System, Electronic Products Bill, Turkey Trade Goods Exchange.

Received: 11.01.2020

Accepted: 04.04.2020

Suggested Citation:

Ergin, A. and Çına Bal, E. (2020). Licensed Warehouse System in Turkey, Electronic Products Bill and Turkey Trade Goods Exchange, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 3(4): 261-272.

© 2020 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

GİRİŞ

Tarım ürünlerinin çok az bir kısmı hasat edildikten hemen sonra herhangi bir işleme tabi tutulmadan tüketilmekte, büyük bir çoğunluğu ise işlenerek tüketime sunulmaktadır. Ürünlerin gerek işlenmeden önce gerekse de işlendikten sonra pazarlanıncaya kadar depolanması bir zorunluluktur (Özocak, 2015: ii). Ülkemizde işlenmeden önce arz yığılmaları sebebiyle depolanması gereken birçok ürün mevcuttur. Depolamada amaç hem ürünün özelliklerini ve tazeliğini korumak hem de ürün çeşidine göre kalite kaybına sebebiyet vermeden optimum koşullarda ürünü korumaktır (Çelik, 2019:1)

Depolamaya uygun nitelikteki hububat, baklagiller, yağlı tohumlar, pamuk, fındık, zeytin, zeytin yağı ve kuru kayısı gibi standardize edilebilen temel ve işlenmiş tarım ürünlerinin standartları belirlenerek emniyetli ve sağlıklı koşullarda lisanslı depo işletmelerine ait depolarda depolanmasını ve bu ürünlerin ticaretinin yine bu işletmeler tarafından düzenlenen ürün senetleri vasıtasıyla yapılmasını amaçlayan 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu 17/02/2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (<http://www.lidasder.org.tr>).

Lisanslı depoculuk sistemi, tarım ürünlerine dayalı ticareti kolaylaştıran, pazar alanını genişleten, ürün piyasalarının gelişmesine ve bu piyasalarda fiyat istikrarına katkı sağlayan ve sanayicinin üretim için gereksinim duyduğu hammaddeyi tedarik etmesini kolaylaştıran önemli bir kurumsal alt yapıdır (Sezal, 2017: 1147)

Lisanslı depoculuk sistemi, hasadı yapılmış saklanabilen ürünlerin sağlıklı bir şekilde depolanması ile birlikte hasat dönemi ürün arz miktarlarından kaynaklanan fiyat oynaklarını gidermesine yardımcı olması bakımından da öne çıkmaktadır (İçöz Peker, 2019: 90). Türkiye’de belirli tarım ve gıda ürünleri piyasalarının düzgün bir biçimde işlemesi açısından önemlidir.

LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİ

Türkiye’de lisanslı depoculuğa ilişkin ilk uygulamalar Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından başlatılmıştır. TMO 1993–2011 yılları arasında 2699 sayılı Umumi Mağazacılık Kanunu hükümlerine dayanarak makbuz senedi düzenleyerek emanet alımı yapmıştır (Çelik, 2019:7) Türkiye’de ilk lisanslı depo Toprak Mahsulleri Ofisi ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin öncülüğünde 26 Şubat 2010 tarihinde, “TMO- TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Anonim Şirketi” ismiyle Ankara’nın Polatlı ilçesine bağlı Üçpınar köyünde 40.000 tonluk kapasiteyle kurulmuştur (Niyaz Keskin vd., 2012:248). 10.02.2005 tarihli 5300 nolu Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Çıkarılmıştır. Kanunun amacı; tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak, depolanması için yaygın bir sistem oluşturmak, ürün sahiplerinin mallarının emniyetini sağlamak ve kalitesini korumak, ürünlerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasını sağlamak, tarım ürünleri lisanslı depo işletmelerinin kişiler arasında ayırım yapmaksızın tarım ürünlerini kabul etmelerini temin etmek, ürünlerin mülkiyetini temsil eden ve finansmanını, satışını ve teslimini sağlayan ürün senedi çıkartmak ve standartları belirlenmiş tarım ürünlerinin ticaretini geliştirmek üzere, tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununun 38 inci maddesine dayanılarak hazırlanan 12 Nisan 2013 Tarihli 28616 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliği amacı, lisanslı depoculuğa konu tarım ürünlerinin standartlarının belirlenerek emniyetli ve sağlıklı koşullarda depolanmasını ve ürün senetleri vasıtasıyla ticaretinin kolaylaştırılmasını sağlamaktır. Lisanslı depoya kabul edilen ürünlerin tartılması, boşaltılması, yüklenmesi, taşınması, nakliyesi, depolamaya ve şartlara uygun hale getirilmesi ve depolanması, ürün ambalajlarının onarılması, ürünün depodan çıkarılması gibi hizmetleri yerine getirilmektedir. Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliğinin 4. Maddesinde;

“Lisans: Bakanlıkça verilen faaliyet iznini gösterir belgeyi,

Lisanslı depo: Kanun kapsamında ürünlerin sağlıklı koşullarda muhafaza ve ticarî amaçla depolanması hizmetlerini sağlayan tesisleri,

Lisanslı depo işletmesi/işleticisi: Ürünlerin depolanmasıyla iştiğal eden ve bu Yönetmelik kapsamında geçerli bir lisansa sahip anonim şirketi,

Lisanslı depo teminatı: Lisanslı depo işletmesince, Kanunda ve ikincil düzenlemelerinde öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi dolayısıyla meydana gelecek zararların karşılanmasını teminen Fona verilen Bakanlık tarafından kabul edilen ve Kanunda belirtilen nakit ve nakde çevrilebilen güvenceleri,

Mudâ: Depolama hizmetleri için ürününü lisanslı depoya teslim eden veya lisanslı depo işletmesince düzenlenen ürün senedini mevzuata uygun olarak elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişiyi,

Tartıcı: Lisanslı depoya getirilen ya da depodan teslim edilen ürünü tartmak ve tartım makbuzu düzenlemekle görevli gerçek kişileri,

Ürün senedi: Lisanslı depo işletmesince düzenlenen, ürünün mülkiyetini temsil ve rehnini temin eden kıymetli evrakı,

Ürün: Bakanlıkça çıkarılan tebliğlerle düzenlenen, depolanmaya uygun nitelikteki ve standardize edilebilen temel ve işlenmiş tarım ürünlerini,

Yetkili sınıflandırıcı: Tarım ürünlerini analiz eden, ürünün nitelik ve özelliklerini belirleyen, standartlara uygun olarak sınıflandıran ve bu durumu belgelendiren laboratuvarları işleten gerçek ve tüzel kişileri,” ifade etmektedir.

12 Nisan 2013 Tarihli 28616 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliği Madde 5 e göre “Lisanslı depoculuk faaliyetinde bulunmak için Bakanlıktan lisans alınması zorunludur. Lisanslı depo işletmesinin kuruluşuna izin verilebilmesi için; depolanacak ürüne ilişkin piyasa yapısının, lisanslı depo kurulmasını gerektirecek nitelik ve düzeyde bulunması, ekonomik ihtiyaç ve etkinlik şartlarının uygun olması, bir milyon TL’den az olmamak üzere depolama kapasitesine göre ilgili Tebliğle belirlenen tutarda ödenmiş sermayeye sahip olunması, pay senetlerinin tamamının nama yazılı olması İlgili mevzuatla aranan diğer şartlara sahip olunması zorunludur.” 28616 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliği Madde 7 e göre “Kuruluş izni alan şirket, faaliyet izni almadan ürün kabul edemez, ürün senedi düzenleyemez.” Kuruluş izni alan şirkete ancak Kanunun öngördüğü şartları taşıdığına tespiti halinde faaliyet izni (lisans) verilir. Şirket faaliyet izni almadan depoculuk faaliyetinde bulunamaz, ürün kabul edemez, elektronik ürün senedi düzenleyemez. Lisans alınmadan lisanslı

depo veya lisanslı depo işletmesi izlenimini verecek hiçbir isim, unvan, işaret ve benzerleri kullanılamaz (<http://www.lidasder.org.tr>).

Lisanslı depoculuk sisteminin güvenli bir şekilde işleyebilmesi için 28616 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliği Madde 15(1) de sigortayla ilgili olarak “İşletme tesisleri ve lisanslı depoculuk faaliyeti kapsamında depolanan ürünler için; hırsızlık, yangın, duman, infilak, deprem, dahili su basması, sel, grev-lokavt-kargaşalık, terör, fırtına, kar ağırlığı, yıldırım, yer kayması, kara, deniz veya hava araç çarpması ve benzeri diğer rizikolara karşı sigorta yaptırılması zorunludur.” şeklinde açıklama yapılmıştır. Lisanslı depo teminatıyla ilgili olarak 28616 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliği Madde 16(1) de “Lisans kapsamındaki depo kapasitesinin ürün rayiç bedelinin %15’inden az olmamak üzere Bakanlıkça belirlenen ve kabul edilen lisanslı depo teminatının verilmesi zorunludur.” şeklinde belirtilmiştir. Sistemin bir diğer güvencesi olarak borsa ve yetkili sınıflandırıcılarla yapılacak sözleşmeyle ilgili olarak 28616 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliği Madde 14 (1) de “Ürün senetlerinin güven içinde ticaretinin ve takibinin yapılabilmesini teminen borsa ile sözleşme yapılır. Sözleşmede; ürün senetlerinin borsaya kota ettirilmesi, hareketlerinin kontrol ve takibi, teyidi, iptali, bilgi akışının düzenli olarak sağlanması, lisanslı depolardaki ürünlerin gerektiğinde her zaman veya üçer aylık dönemleri geçmemek üzere Bakanlıkça uygun görülecek sürelerde borsaca incelenmesi ve kontrolü ile aralarındaki bilgi iletişim sistemine ilişkin hususlar ve Bakanlıkça belirlenecek diğer hususlar yer alır. Bakanlık, sözleşmeleri matbu olarak düzenleyebilir.” açıklanmıştır. “Depolanacak veya depolanmış ürünlerin analiz, sınıflandırma ve belgelendirme işlemlerinin yürütülmesi için yetkili sınıflandırıcılarla sözleşme yapılır.” Şeklinde 28616 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Ürünler Yönetmeliği Madde 14(2) de açıklama getirilmiştir.

LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN FAYDALARI

Ürünlerin güvenli ve sağlıklı bir ortamda depolanmasını sağlamak lisanslı depoculuğun öncelikli amaçlarından bir tanesidir. Tarım ürünlerinin hasat zamanı arz yığılması oluşmaktadır. Bu da fiyat düşüşlerine neden olur. Tarım ürünü üreticisi likidite sorunu nedeniyle ürününü düşük fiyattan satmak zorunda kalmaktadır. Tarım ürününü gelecekte daha iyi bir fiyattan satmak isteyenlerde kendi imkanlarıyla depolamaya elverişli olmayan yerlerde depolamaktadırlar. Lisanslı depolar her bir tarım ürünü için en uygun depolama şartları sunmaktadır (Sezal, 2017:1147). Bu imkan da ürün kayıplarının azalmasına neden olur. Aynı zamanda piyasadaki ürün yığılması da önlenmekte ürün arzı uzun döneme yayılmaktadır.

Lisanslı depolardaki tarım ürünlerini analiz eden, ürünün nitelik ve özelliklerini belirleyen, standartlara uygun olarak sınıflandıran ve bu durumu belgelendiren yetkili sınıflandırıcılar sayesinde ürünlerin sınıf ve dereceleri saptanmaktadır. Alıcılarda istediği kalitedeki ve miktardaki ürüne istediği zaman lisanslı depolardan ulaşabilecektir (Niyaz Keskin Savran vd., 2012:1). Ayrıca büyük miktarlarda ürün alımı yapan tüccar ve/veya sanayiciler için de bir stok maliyeti ortaya çıkmaktadır (Sezal, 2017:1147) Kalitelerine göre sınıflandırılan ürünler kayıt altına alınarak üretim açığı olup olmadığını belirlemede bir veri kaynağıdır.

Mülkiyetini temsil eden ürün senedi aracılığıyla mamulün fiziki olarak yeri değiştirilmeksizin el değiştirmesinin sağlayarak ürün senedine tüm yatırımcıların yatırım yapma imkanı olmasından dolayı ana ürünün uygun fiyatlanmasına neden olur (Memiş ve Keskin, 2015:620). Örneğin buğdayla doğrudan ilgisi olmayan bir kişi buğday fiyatlarının belirli bir zamanda düşük olduğunu ve bunun yakın gelecekte yükseleceğini öngörüyorsa buğdayın ürün senedine yatırım yapacaktır. Bu şekilde yatırım yapanlar arttığı zaman oluşan talep nedeniyle ürün senedinin

fiyatı aratacaktır. Sonuç itibariyle ürünün bol olduğu zamanda ürün üreticileri düşük fiyattan ürününü satmak zorunda kalmayacaktır.

Sanayici ve tüccarların talep ettikleri kalitede ve çeşitteki ürünü istedikleri miktarda, güvenilir şekilde, gerektiğinde elektronik ortamda kısa zamanda temin edebileceklerdir, devlet açısından ise bazı ürünlerde alım ve stoklama maliyeti azalacak, kayıt dışı ürün ticareti ve vergi kaçığının azaltılmasında da etkili olacaktır. Ayrıca finansman ve stok maliyetlerinin azalması, sanayiciler ve tüccarlar önemli bir rahatlama sağlayacaktır. Lisanslı depoculuk sistemi ile üreticilerin kredi teminatı olarak depolanan ürünlerini kullanabileceklerdir (Savran, 2013:12).

Tarımda kayıt dışılığın sona ermesi ile ekonomik etkinlik sağlanacaktır. İhracatta lisanslı depo aracılığı ile kalitesi korunmuş ürünler rekabet avantajı sağlayacaktır (Hacıoğlu Deniz, Özçelebi, Haykır Hobikoğlu, 2011:167)

Lisanslı depoculuk sisteminin hırsızlık, bozulma, sahtecilik gibi risklerin azaltılması ve daha hızlı bir denetim yapılabilmesi içinde önemli bir sistemdir (Savran, 2013:11).

Lisanslı depoculuk ile fire ve ıskarta oranı da düşecek olup, yüksek standartlarda depolama ve sınıflandırma sağlanarak, pazarlama ve ihracat kabiliyetinin artırılması sağlanacaktır (Ünal, 2011:34).

LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNDE YER ALAN UNSURLAR

Lisanslı depoculuk sistemi; lisanslı depo şirketleri, ürün kalitesine gören sınıflandırma yapan laboratuvarlar, Ürün İhtisas Borsası (ÜİB), Elektronik Kayıt Kuruluşu (EKK), Takasbank, Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu, bankalar, sigorta şirketleri ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşların ortak faaliyetleri ile çalışan ve tarım sektörüne önemli katkısı bulunan bir sistemdir (Mazreku, 2019:46)

LİSANSLI DEPOLARDA DEPOLANACAK ÜRÜNLER

Lisanslı depolarda depolanacak ürünler, antepsistiği, fındık, hububat, baklagil ve yağlı tohumlar, kuru kayısı, kuru üzüm, pamuk, zeytin, zeytinyağı ve süt ürünlerdir (<https://www.turib.com.tr>).

28.02.2020 tarihi itibariyle Türkiye’de kuruluş izni ve lisans alan 182 adet lisanslı depo vardır. Lisanslı depoların toplam kuruluş kapasitesi 15.507.542 ton lisans kapasitesi 4.791.242 tondur. (<https://www.ticaret.gov.tr>).

ELEKTRONİK ÜRÜN SENEDİ (ELÜS)

Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) lisanslı depolarda bulunan ürünleri temsilen çıkarılan elektronik belgedir. ELÜS lisanslı depo İşletmesince, elektronik kayıt kurallarına uygun olarak Elektronik Kayıt Kuruluşu (EKK) tarafından kurulan ve işletilen veri tabanı ve/veya platform üzerinde oluşturulan elektronik kaydı ifade eder. ELÜS ile temsil edilen ürünler Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenen ve denetlenen geçerli bir lisans belgesine sahip anonim şirketler olan lisanslı depo işletmelerinin yer aldığı Lisanslı Depoculuk sistemi güvencesindedir. Merkezi Kayıt Sistemine ihraç edilmiş olan Elektronik Ürün Senedi aksi mevzuatta belirtilmedikçe, ürünü aynı miktar, cins, sınıf ve kalitede temsil eder (<https://www.turib.com.tr>).

Elektronik Kayıt Kuruluşu (EKK); ELÜS’lerin EKK Sistemi üzerinden oluşturulmasını sağlamak, bu senetlere bağlı tüm hak ve yükümlülükler ile işlemleri ilgili taraflar itibariyle kayden izlemek

amacıyla Ticaret Bakanlığı'ndan lisans almış anonim şirket olup bu kapsamda Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK), EKK olarak yetkilendirilmiştir.

28110 sayılı 12.11.2011 tarihli Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliğinin amacı; basılı ürün senedi hükmünde olmak üzere depolamak amacıyla teslim ve kabul edilen ürünler için lisanslı depo işletmelerince bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak elektronik ortamda oluşturulan elektronik ürün senetlerinin kayden izlenmesi, devredilmesi, değiştirilmesi, iptali ve güvenliğine, bu hizmetleri yürütecek kuruluşun lisans alması, faaliyeti ile denetimine ve elektronik ürün senedine yönelik diğer işlemlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

ELÜS İHRACI NASIL GERÇEKLEŞİR

Elektronik ürün senedinin düzenlenmesi ve iptaline ilişkin açıklamalar 28110 sayılı 12.11.2011 tarihli Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliğinin 5. Maddesinde açıklanmıştır. Elektronik ürün senetleri, sistem üzerinden, depolamak amacıyla teslim ve kabul edilen ürünler için lisanslı depo işletmesince oluşturulur. Depolamak amacıyla yapılan bu işlem, satış değil vadiadır. Elektronik ürün senetleri, basılı ürün senedi hükmünde olup, bu ürün senediyle aynı hak ve yükümlülükleri doğurur. Elektronik ürün senedi ürünün aynı miktar, cins, sınıf ve kalitede mudiye geri verilmesini garanti eder. Lisanslı depo işletmeleri, elektronik ürün senetlerine ilişkin işlemleri yürütmek üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunca yetkilendirilmiş bir elektronik sertifika hizmet sağlayıcısından ilgili personeli için nitelikli elektronik sertifika alır. Aynı ürünü temsilen hem basılı hem de elektronik ürün senedi düzenlenemez. Lisanslı depo işletmesi, aksi mevzuatta belirtilmedikçe, düzenlenen elektronik ürün senedini değiştiremez, devir veya iptal edemez. Talep üzerine, düzenlenen elektronik ürün senedinin temsil ettiği ürüne ilişkin bilgileri içeren matbu bir belge, sistem üzerinden lisanslı depo işletmesi tarafından mudiye verilir. Bu belge, delil niteliğini haiz olup, ürün senedi özelliğini taşımaz ve bu senet gibi işlem görmez. Depodan teslim edilen ürünü temsil eden elektronik ürün senedi, sistem üzerinden lisanslı depo işletmesince iptal edilir. ELÜS ihracına bakacak olursak yetkilendirilmiş sınıflandırıcı tarafından analizi gerçekleştirilen ürün lisanslı depo işletmesi tarafından teslim alınır. Bu sırada Merkezi Kayıt Kuruluşunun Merkezi Kayıt Sisteminde ELÜS oluşturularak yatırımcının takas üyesi aracı kuruluşta bulunan hesabına aktarılır ve böylelikle ELÜS ihracı gerçekleşmiş olur (<https://www.turib.com.tr>).

TÜRKİYE ÜRÜN İHTİSAS BORSASI A.Ş. (TURİB)

Malını satmak isteyen satıcı ile ihtiyaç duyduğu malı almak isteyen alıcının örgütlenmiş bir şekilde karşılaştıkları pazarlar zaman içinde gelişme göstererek günümüzdeki borsalara dönüşmüştür. Organize edilmiş ve disiplin altına alınmış pazarlar olarak tanımlayabileceğimiz borsalar da bünyesinde yapılan işlemlere konu olan maddelere göre çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bu türlerden birisi de ürün borsalarıdır (Çına Bal, 2002:82). Sisteme entegre olmuş ürün ihtisas borsaları lisanslı depoculuk sisteminin bir parçasıdır. Çok sayıda alıcı ve satıcının bulunduğu ortamda uygun koşullarda muhafaza edilmiş ürünler, fiziki ve elektronik olarak ürün ihtisas borsaları aracılığıyla işlem görmektedir (İçöz Peker, 2019:66.) ELÜS'lerin işlem gördüğü ve el değiştirdiği yer Ürün İhtisas Borsası'dır (Çelik, 2019:5).

Ürün ihtisas borsaları lisanslı depoculuk sistemi kapsamındaki tarım ürünlerinin fiziki veya elektronik ortamlarda alım satımına aracılık eden, gerek ürünlerin fiziki olarak, gerekse ürünün temsilen lisanslı depo işletmelerince çıkarılan ürün senetlerinin ve alivre sözleşmelerin ticaretine aracılık eden, yeterli alt yapı ve elektronik donanım ile mali alt yapıya sahip olan, faaliyet alanı

bölgesel, ulusal veya uluslararası olabilen bakanlar kurulunca kuruluş izni ve Ticaret Bakanlığınca faaliyet izni verilen, anonim şirket şeklinde faaliyette bulunacak kuruluşlardır(<https://www.ticaret.gov.tr>).

Türkiye Ürün İhtisas Borsası (TÜRİB) 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kanunu'nun 53. maddesi, 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi olarak faaliyette bulunmak üzere, T.C. Ticaret Bakanlığı ve Sermaye Piyasası Kurulunun teklifi üzerine 06 Nisan 2017 tarihli ve 30030 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2017/9986 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden 08.06.2018 tarihinde kurulmuştur. TÜRİB'in başlıca amacı ve faaliyet konusu; "5300 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat çerçevesinde lisanslı depo işletmecilerince oluşturulan elektronik ürün senetleri ile elektronik ürün senetlerine dayalı vadeli işlem sözleşmelerinin ticaretinin yürütülmesini sağlamak üzere borsacılık faaliyetinde bulunmaktır". TÜRİB özel hukuk tüzel kişiliğini haizdir (<https://www.turib.com.tr>)

Elektronik Ürün Senetleri'nin (ELÜS) güven, serbest rekabet ve istikrar içinde şeffaf ve kolay bir şekilde tek bir borsa çatısı altında işlem görebilmesini teminen 2018 yılında kuruluşu gerçekleştirilen Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. (TÜRİB) 26.07.2019 tarihinde faaliyete geçmiştir. Türkiye'de Ürün İhtisas Borsası kurulana kadar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yetki verilmiş Ticaret Borsalarınınca ELÜS'ler işlem görmekte ve el değiştirmektedir (Çelik, 2019:5).

TÜRİB'in faaliyete geçmesini takiben, Ticaret Borsalarınınca ELÜS'e ilişkin borsacılık faaliyetlerini gerçekleştirme yetkisi sona ermiş olup, tüm ELÜS işlemleri TÜRİB bünyesinde gerçekleştirilmeye başlamıştır. ELÜS'lerin alım-satım işlemleri, yatırımcılar tarafından aracı olmaksızın www.turib.com.tr internet adresinde yer alan "TÜRİB İşlem Platformu" üzerinden doğrudan emir girme yoluyla gerçekleştirilmektedir. TÜRİB'in faaliyete geçmesini takiben, yatırımcıların ELÜS işlemlerine devam edebilmesi için TÜRİB'e kayıt olması gerekmektedir. Emirler yatırımcılar tarafından TÜRİB internet sitesinden erişilebilen "TÜRİB İşlem Platformu"na kullanıcı adı ve şifre ile giriş yapılarak iletilir. Gerçekleşen işlemler aynı gün valörlü olarak takasa konu edilir. Takas, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank) üzerinden Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. (MKK) ile birlikte gerçekleştirilir (<https://www.turib.com.tr/>). Yatırımcıların satın alacakları ELÜS'lere ilişkin bedeli hesaplarına alım emrini sisteme girmeden önce yatırması esastır. Aynı şekilde, yatırımcıların satacakları ELÜS'leri satış emrini sisteme iletmeden önce hesaplarında hazır bulundurmaları esastır. Emir verildikten sonra hem para hem de ELÜS'e blokaj uygulanmaktadır (<https://www.tobb.org.tr>).

2019 yılı ve 02/03/2020 tarihi itibarıyla elektronik ürün senedi işlemlerinin işlem miktarı ve işlem hacimlerine baktığımızda 2019 yılında toplam 6.454.282.641,94 TL'lik işlem hacmi gerçekleşmiştir. 26/07/2019 dan itibaren ELÜS ler TURİB de işlem görmeye başlamıştır. 02/03/2020 itibarıyla gerçekleşen işlem hacmi ise 893.285.487,63 TL'dir (<https://www.takasbank.com.tr/>).

TURİB A.Ş nin ortaklık yapısına Tablo 2 de incelediğimizde toplam pay tutarının %36 'sını 53 adet tüm ticaret borsaları, %15'ini Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, %15 ini Toprak Mahsulleri Ofisi, %15 ini Borsa İstanbul A.Ş., %5 ini Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş., %5 İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., %3 ünü T.C. Ziraat Bankası A.Ş., %3 Türkiye Vakıflar Bankası A.O., %3 Türkiye Halk Bankası A.Ş. oluşturmaktadır.

Tablo 1: 2019 Yılı ve 2020 Yılı TÜRİB ve Diğer Borsa Bazında Elektronik Ürün Senedi İşlemleri

2019 YILI TÜRİB ve DİĞER BORSA BAZINDA ELEKTRONİK ÜRÜN SENEDİ İŞLEMLERİ			
BORSA	İŞLEM ADEDİ	İŞLEM HACMİ (TL)	İŞLEM MİKTARI (Kg)
TÜRİB	82.330	3.062.569.554,25	2.419.402.762,00
DİĞER BORSALAR	59.463	3.391.713.087,69	2.710.809.482,00
TOPLAM	141.793	6.454.282.641,94	5.130.212.244,00
2020 YILI TÜRİB BAZINDA ELEKTRONİK ÜRÜN SENEDİ İŞLEMLERİ			
BORSA	İŞLEM ADEDİ	İŞLEM HACMİ (TL)	İŞLEM MİKTARI (Kg)
TÜRİB	6.949	893.285.487,63	648.492.454
TOPLAM	6.949	893.285.487,63	648.492.454

02/03/2020 tarihi itibarıyla güncellenmiştir.

Tablo 2: TÜRİB A.Ş Ortaklık Yapısı

TÜRİB A.Ş ORTAKLIK YAPISI		
Ortak Ticaret Unvanı	Pay Oranı (%)	Pay Tutarı (TL)
Tüm Ticaret Borsaları	(53 adet) 36.00	9,000,000
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	15.00	3,750,000
Toprak Mahsülleri Ofisi	15.00	3,750,000
Borsa İstanbul A.Ş.	15.00	3,750,000
Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.	5.00	1,250,000
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	5.00	1,250,000
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	3.00	750,000
Türkiye Vakıflar Bankası A.O.	3.00	3.00
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	3.00	750,000
Toplam	100	25.000.000
Pay tutarları toplam sermaye tutarlarını göstermekte olup toplam sermaye 100.000.000 TL'dir.		

LİSANSLI DEPOLARA DEVLET DESTEK VE TEŞVİKLERİ

Lisanslı depoculuğu teşvik etmek amacıyla vergi istisnası, depo kira desteği, üreticilere nakiye desteği, analiz desteği, üreticilere Elüs karşılığı kredi faizi desteği, lisanslı depo yatırım ve işletme kredisi desteği, yatırım teşvik belgesi karşılığı verilen destekler mevcuttur. (<http://www.lidasder.org.tr>).

Vergi İstisnalar; Lisanslı depolara stoklanarak elektronik ürün senedi aracılığıyla alım, satımı yapılan ürünler 31.12.2023 tarihine kadar zirai stopaj vergisinden (%2), elde edilen kar gelir/kurumlar vergisinden (%20), KDV'den (%1) muaftır.

Depo Kira Desteği; 24 Aralık 2019 tarih, 30988 sayılı Resmi gazetede yayımlanan karar Tarımsal Ürünlerin 5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Çerçevesinde Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilmesi Halinde Destekleme Ödemesi

Yapılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı: 1843) ile 17.10.2019 tarihinden itibaren 5 yıl süreyle depo kira desteği ödenecektir. Buna göre;

-Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı Üretici Dışındaki Kesimler İçin; Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Mısır, Çeltik, Pirinç, Mercimek, Nohut, Fasulye, Bezelye, Ayçiçeği için 3 TL/Ton/Ay, Pamuk için 7 TL/Ton/Ay, Fındık, Zeytin, Zeytin yağı, Kuru Kayısı, Antepfıstığı, Kuru üzüm, Kuru incir için 10 TL/Ton/Ayı geçmemek üzere ve Ticaret Bakanlığınca onaylanacak kira ücretlerinin %50 si oranında depo kira desteği verilmektedir.

-Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı Üreticiler ile Üretici Örgütleri için; 5300 sayılı Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren lisanslı depo işletmelerine depolamak üzere teslim etmeleri halinde aşağıda belirtilen üst sınırları geçmemek ve 17/10/2019 tarihinde başlamak üzere her üretim yılına ait ürün için en fazla 6 ay süre ile ilave kira desteği verilir. Hububat, bakliyat ve yağlı tohumlar için 6 TL/Ton/Ay, Pamuk için 14 TL/Ton/Ay, Fındık, Zeytin, Zeytin yağı, Kuru Kayısı, Antepfıstığı, Kuru üzüm 20 TL/Ton/Ayı geçmemek üzere Ticaret Bakanlığınca onaylanacak kira ücretlerinin %50 si oranında depo kira desteği verilmektedir.

Üreticilere Nakliye Desteği; İlave kira desteğinden yararlanan üreticiler ile üretici örgütlerine ürünlerini lisanslı depolarda muhafaza etmeleri durumunda belgelendirmeleri şartıyla depoya teslim edilen ürünler için ton başına 25 TL yi geçmemek üzere her ürün çeşidi için en fazla 750 TL tutarında nakliye desteği verilir.

Üreticilere Analiz Desteği; İlave kira desteğinden yararlanan üreticiler ile üretici örgütlerine ürünlerini lisanslı depolarda muhafaza etmeleri durumunda depolanacak ürünlerin lisanslı depoya tesliminde önce yetkili sınıflandırıcılarca yapılacak analizler için parti başına 25 TL yi geçmemek üzere Ticaret Bakanlığınca onaylanacak yetkili sınıflandırıcı ücret tarifesine göre analiz ücreti desteği verilmektedir.

Üreticilere ELÜS Karşılığı Kredi Faizi Desteği; 03/01/2020 T.C. Resmi Gazetede yayınlanan T.C Ziraat Bankası A.Ş. Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı:2015) Kapsamında Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) Karşılığında üretimin yaptığı ürünü lisanslı depoya teslim eden üreticilere üretim kapasiteleriyle uyumlu olacak şekilde senet tutarının %75 ine kadar azami vadesi 9 aya kadar kullanılacak kredi faizlerinde %100 indirim uygulanmaktadır.

Lisanslı Depo Yatırım ve İşletme Kredisi Desteği; 03/01/2020 T.C. Resmi Gazetede yayınlanan T.C Ziraat Bankası A.Ş. Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı:2015) Kapsamında kurulmuş kurulacak lisanslı depo işletmelerine T. C. Ziraat Bankasınca 50 milyon liraya kadar %50 faiz indirimli yatırım kredisi kullanılmaktadır.

Yatırım Teşvik Belgesi Karşılığı Verilen Destekler

15/06/2012 tarihli 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda değişiklik yapılmasına ilişkin 2007/10111 sayılı karar kapsamında lisanslı depoculuk yatırımları bölgesel desteklerden yararlandırılacak yatırım konuları arasına dahil edilmiş olup 1-2-3-4-5'inci bölgelerde kurulacak tüm lisanslı depo işletmeleri 5'inci bölgede 6'ncı bölgede kurulacak lisanslı depo işletmeleri kendi bölgesinde değerlendirilmektedir. Bu kapsamda KDV istisnası, vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi desteği, gelir vergisi stopaj desteği, sigorta primi desteği, faiz desteği sağlanmaktadır.

SONUÇ

Üreticilerin sağlıklı ve sigortalı depo imkânına kavuşmasını, ürünlerini fiyatların düşük olduğu hasat dönemlerinde ellerinden çıkarmak zorunda kalmamasını, piyasada arz ve talep dengesi ile fiyat istikrarının sağlanmasını, tarıma dayalı ticaret ve sanayi sektöründeki işletmelerin ihtiyaç duydukları ürünler için depo inşa etmeksizin talep edilen miktar, tür ve kalitedeki ürüne istenen zamanda kolaylıkla ve güvenilir bir şekilde ulaşabilmelerini sağlamayı amaçlayan lisanslı depoculuk sistemi hem üretici açısından hem piyasa açısından hem de devlet açısından bir çok avantajı olan tarım sektörüne önemli katkısı bulunan bir sistemdir. Lisanslı depoculuk sistemi; lisanslı depo şirketleri, ürün kalitesine gören sınıflandırma yapan laboratuvarlar, Ürün İhtisas Borsası (ÜİB), Elektronik Kayıt Kuruluşu (EKK), Takasbank, Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu, bankalar, sigorta şirketleri ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşların ortak faaliyetleri ile çalışmaktadır. Lisanslı depoculuk sistemiyle ilgili olarak yasal düzenleme 10.02.2005 tarihli 5300 nolu Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununun çıkarılmasıdır. Hububat, baklagiller, yağlı tohumlar, pamuk, fındık, zeytin, zeytinyağı, kuru kayısı, antepfıstığı lisanslı depoculuk sistemine konu olan ürünlerdendir.

ELÜS, Lisanslı Depo İşletmelerince Elektronik Kayıt Kurallarına uygun olarak Elektronik Kayıt Kuruluşu tarafından kurulan ve işletilen veri tabanı ve/veya platform üzerinde oluşturulan elektronik kaydı ifade eder. ELÜS lisanslı depolarda bulunan ürünleri temsilen çıkarılan elektronik bir belgedir. ELÜS ile temsil edilen ürünler Lisanslı Depoculuk sistemi güvencesindedir. Lisanslı Depoculuk sistemi ise Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir (<https://www.tobb.org.tr>).

Lisanslı depoculuk sistemi, uygulamada, sisteme entegre olmuş ürün ihtisas borsalarını da içermektedir. Nitekim, sağlıklı koşullarda muhafaza edilmiş ürünler, çok sayıda alıcı ve satıcının bulunduğu ortamda, fiziki ve elektronik olarak, ürün ihtisas borsaları aracılığıyla işlem görmektedir. Sağlıklı ve yüksek bir işlem hacmi iyi işleyen bir borsa organizasyonunun en temel göstergesidir. Yüksek işlem hacmine ulaşmanın bir yolu ise ürünün senetler aracılığıyla el değiştirmesinden geçer. İşte bu noktada devreye tarım ürünlerinin mülkiyetinin fiziki teslim olmaksızın el değiştirebilmesine olanak sağlayan elektronik ürün senetleri sistemi girmektedir (Çına Bal, 2002:82). Bu şekilde gıda fiyatlarının oluşumu daha dengeli bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Elektronik Ürün Senetleri'nin (ELÜS) güven, serbest rekabet ve istikrar içinde şeffaf ve kolay bir şekilde tek bir borsa çatısı altında işlem görebilmesini teminen 2018 yılında kuruluşu gerçekleştirilen Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. (TÜRİB) 26.07.2019 tarihinde faaliyete geçmiştir.

Lisanslı depoculuğu teşvik etmek amacıyla vergi istisnası, depo kira desteği, üreticilere nakliye desteği, analiz desteği, üreticilere Elüs karşılığı kredi faizi desteği, lisanslı depo yatırım ve işletme kredisi desteği, yatırım teşvik belgesi karşılığı gibi verilen devlet teşvik ve destekleri mevcuttur.

KAYNAKÇA

Çelik, A. (2019). *Türkiye'de Lisanslı Depoculuk Sistemi ve Hububat Üreticilerinin Lisanslı Depoculuk Sistemine Bakışı Kırşehir İli Mucur İlçesi Örneği*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş

Çına Bal, E. (2002). *Ürün Borsalarının Gelişmesinde Umumi Mağazacılığın Rolü ve Özellikli Muhasebe İşlemlerinin İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Devlet Destek ve Teşvikleri <http://www.lidasder.org.tr/tesvik-ve-devlet-yardimlari/> [Erişim Tarihi: 10.03.2020].

Elektronik Ürün Senedi İşlem Hacimleri
<https://www.takasbank.com.tr/tr/istatistikler/elektronik-urun-senedi-islemleri-ile-ilgili-istatistiki-bilgiler>.

Hacıoğlu, D., Özçelebi, O. ve Haykır Hobikoğlu, E. (2011). Küresel Rekabet Koşullarında Türkiye’de Lisanslı Depoculuğun Gelişmesinin Türk Tarım Ürünlerinin Rekabet Gücüne Etkisi *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası* 61(2):165-186.

İçöz Peker, G. (2019). *Türkiye’de Enflasyon ve Çözüm Önerisi Olarak Lisanslı Depoculuk Sistemi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsası <https://www.ticaret.gov.tr/ic-ticaret/lisansli-depoculuk/kurulus-ve-faaliyet-izinleri/lisansli-depo-isletmeleri/kurulus-izni-ve-lisans-alan-lisansli-depo-isletmeleri>

Mazrekü, T. (2019). *Vadeli Piyasalar ve Lisanslı Depoculuk: Türkiye Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

Memiş, S. ve Keskin H.D. (2015). *Türkiye’de Lisanslı Depoculuk Sistemi ve Sağlanan Devlet Teşvikleri*, Celal Bayar Üniversitesi *İİBF Yönetim ve Ekonomi*, 22(2):619-633

Piyasa ve İşleyişi, <https://www.turib.com.tr/piyasa-ve-isleyisi.aspx?id=elus388> [Erişim Tarihi:31.12.2019]

Özocak, M. (2015). *Trakya Bölgesinde Lisanslı Depoculuk ve Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.

Savran, M. K. (2013). *İzmir İlinde Zeytinyağı Üretim ve İhracatı Açısından Lisanslı Depoculuktan Beklentiler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ege Üniversitesi, İzmir.

Sezal, L. (2017). Türkiye’de Lisanslı Depoculuk Sistemi ve Sağlanan Devlet Teşvikleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52): 1147-1155.

TURİB Ortaklık Yapısı Tarı <https://www.turib.com.tr/Kurumsal.aspx?id=organizasyon> [Erişim Tarihi:05.03.2020]

TURİB 2019 Faaliyetleri ve 2020 Hedefleri
<https://www.tobb.org.tr/AkreditasyonKuruluSekreterligi/Documents/Akreditasyon/Sunumlar/2019/SUNUM%203.pdf> [Erişim Tarihi:03.01.2020]

Ünal, M. R. (2011). Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Araştırma Raporu https://fka.gov.tr/sharepoint/userfiles/Icerik_Dosya_Ekleri/FKA_ARASTIRMA_RAPORLARI/TARIM%20%C3%9CR%C3%9CNLER%C4%B0%20L%C4%B0SANSLI%20DEPOCULUK%20ARA%C5%9ETIRMA%20RAPORU.pdf [Erişim Tarihi 10.02.2019]